herpy

LEGWANY

Legwan kubański

Cyclura nubila

Cyclura nubila to duży, masywny legwan skalny z piaszczystych i kamienistych wybrzeży oraz małych wysepek wokół Kuby i z Kajmanów. Jest aktywny w dzień, odżywia się niemal wyłącznie roślinami i jest tym legwanem skalnym, który najczęściej rozmnaża się w niewoli. Wymaga bardzo dużego wybiegu, silnego ogrzewania i UVB, a żyje przez wiele dziesięcioleci.

Rodzina: Iguanidae Nazwa angielska: Cuban Rock Iguana Dawna nazwa: *Cyclura caymanensis; Cyclura harlani; Cyclura macleayii; Iguana nubila*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**90-120 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**20-48 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Skalny, naziemny i kopiący nory**
Środowisko	**Półpustynia, suchy las i tereny skaliste**
Trudność	**Doświadczony**

HODOWLA

Min. terrarium	**250 × 120 × 150 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**27-34 °C**
Miejsce wygrzewania	**49 °C**
Temperatura w nocy	**20-25 °C**
Wilgotność	**40-60%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Niezbędne** Strefa Fergusona 3
Pokarm	**Owady, owoce i rośliny**
Utrzymanie	**Pojedynczo lub w parach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**48-72 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**4-18 jaj**
Zniesienia w roku	**1**
Inkubacja	**60-95 dni** przy 29-32 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik I**
Załącznik unijny	**Załącznik A**
IUCN	**Narażony (VU)**

O gatunku

Cyclura nubila to duży, ciężko zbudowany legwan o mocnych nogach, masywnej głowie i grubym ogonie. Samiec jest wyraźnie większy od samicy, ma duże zgrubienia hemipenisów u nasady ogona i duże pory udowe, które w okresie godowym wydzielają woskowatą wydzielinę. Pory udowe samicy są znacznie mniejsze. Ubarwienie jest szarawe do brązowego, często z nieregularnymi jasnymi plamami, a wiele osobników nabiera wyraźnego ceglastoczerwonego odcienia. Nazwa gatunkowa oznacza po łacinie "zachmurzony" i nawiązuje do nieregularnych jasnych plam na grzbiecie. Oczy mają złotą tęczówkę i czerwoną twardówkę.

Zwierzęta osiągają łącznie 90-120 cm długości, gdy dojrzewają płciowo po 4-6 latach, a samce rosną dalej. Masa ciała nie jest udokumentowana. Młode mają po wykluciu około 30 cm długości.

Gatunek jest największy w rodzaju i uchodzi za najbardziej elastyczny. Został opisany w 1831 roku przez Johna Edwarda Graya. Populacja z Little Cayman i Cayman Brac stanowi odrębny podgatunek, *C. n. caymanensis*. Blisko spokrewniony *Cyclura lewisi* z Grand Cayman jest dziś odrębnym gatunkiem, ale na drzewie filogenetycznym mieści się wewnątrz *C. nubila*. Zwierzęta w hodowli pochodzą przeważnie z populacji na wyspie Isla Magueyes u wybrzeży Portoryko, która wywodzi się od osobników wypuszczonych w latach 60. XX wieku. Kiwanie głową i inne sygnały w tej populacji wyraźnie różnią się od zachowań zwierząt z Kuby.

W terrarium *C. nubila* jest spokojny i ufny, ale samce mogą mocno gryźć w okresie godowym, gdy poziom testosteronu jest wysoki. Ugryzienie jest na tyle silne, że może pozbawić palca, a pazury tylnych nóg mogą zadać poważne rany. Gatunek nie nadaje się dla początkujących, ponieważ potrzebuje dużo miejsca i żyje przez wiele dziesięcioleci.

Występowanie i środowisko

Cyclura nubila występuje na Kubie, Isla de la Juventud oraz na licznych małych wysepkach i rafach wokół Kuby, m.in. w archipelagu Archipiélago de los Canarreos i na Cayos de San Felipe. Podgatunek *C. n. caymanensis* żyje na Little Cayman i Cayman Brac, a na Grand Cayman został introdukowany. Gatunek introdukowano również na Isla Magueyes u wybrzeży Portoryko. Mapa pokazuje tylko naturalny zasięg.

Gatunek jest uznawany za narażony (VU). W wielu miejscach na Kubie wciąż jest pospolity, ale jego populacje maleją.

> **Naturalny zasięg:** Kuba i Kajmany.

ŚRODOWISKO

Gatunek żyje wzdłuż wybrzeży na piaszczystych i kamienistych plażach, w suchych zaroślach oraz na małych wysepkach i rafach, gdzie między kamieniami są szczeliny i jamy. Klimat jest gorący i suchy, z silnym nasłonecznieniem. Zwierzę jest aktywne w dzień, długo wygrzewa się od wczesnego rana, a na noc chowa się w jamach i szczelinach.

Pokarm stanowią duże ilości bogatych w błonnik roślin i liści, owoce i kwiaty. W pobliżu wybrzeża zjada także liście namorzynów. Gatunek pozyskuje większość wody z pokarmu i rzadko pije. Nadmiar soli wydala przez nozdrza, a biały nalot widoczny przy nozdrzach jest normalny. Samica kopie gniazdo w nasłonecznionym piasku, a okres gniazdowania przypada na czerwiec.

Hodowla

TERRARIUM

Przestrzeń jest decydującym czynnikiem w hodowli *Cyclura nubila*. Jedno dorosłe zwierzę potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 250 × 120 × 150 cm (długość × szerokość × wysokość). Para potrzebuje co najmniej 250 × 250 cm powierzchni podłogi, najlepiej 180 cm wysokości, oraz kilku miejsc do wygrzewania i barier wzrokowych. Na mniejszej powierzchni rozmnażanie rzadko się udaje. Terrarium tej wielkości to w praktyce pomieszczenie zbudowane specjalnie w tym celu.

Zapewnij głęboką warstwę piasku i ziemi, najlepiej 35-60 cm w nasłonecznionej części terrarium, żeby zwierzę mogło kopać. Ustaw bloki skalne, półki i stabilne powierzchnie jako miejsca do wygrzewania i bariery wzrokowe, aby zwierzęta mogły schodzić sobie z drogi. Kryjówka o wymiarach co najmniej 120 × 60 × 60 cm z wejściem nieco większym od zwierzęcia służy zarówno jako kryjówka na noc, jak i skrzynka lęgowa. Dla młodych podłożem mogą być granulki z lucerny, które nie powodują zatwardzenia, jeśli zostaną połknięte.

Terrarium musi mieć dobrą wentylację i solidne, pewne zamknięcie. Letni pobyt na zewnątrz w zabezpieczonym wybiegu to duża korzyść w ciepłe, słoneczne dni, jeśli jest tam ogrzewana kryjówka, do której zwierzę może wejść.

TEMPERATURA

Powietrze powinno mieć w dzień 27-34 °C. Miejsce do wygrzewania musi mieć na powierzchni co najmniej 49 °C, zarówno dla młodych, jak i dorosłych, a całe zwierzę musi się równomiernie nagrzewać, dlatego potrzeba kilku lamp grzewczych obok siebie. Przy tylko jednej lampie zwierzę może pod nią leżeć i doznać oparzenia w kształcie koła na grzbiecie, ponieważ nie czuje ciepła, zanim dojdzie do urazu. Lampy grzewcze trzeba osłonić przed dotykiem, a kamieni grzewczych nie wolno używać jako głównego źródła ciepła.

Chłodny koniec nie może być cieplejszy niż około 27 °C, żeby zwierzę mogło się schłodzić. Dłuższe okresy powyżej 35 °C obniżają płodność. W nocy powinno być 20-25 °C. Gatunek znosi chłodniejsze noce i krótkotrwale temperatury poniżej 10 °C, jeśli ma ogrzewaną, suchą kryjówkę do spania.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I WODA

Gatunek pochodzi z suchego klimatu, a powietrze powinno być umiarkowanie suche, około 40-60 %. Podłoże powinno być suche na powierzchni i lekko wilgotne głębiej, żeby korytarze się nie zawalały.

Zwierzęta piją rzadko, ponieważ pokarm pokrywa większość zapotrzebowania na wodę, i nie należy ich kąpać. Można postawić miskę z wodą, a młode od czasu do czasu zraszać. Samice muszą zawsze mieć świeżą wodę w dniach przed złożeniem jaj, bo łatwo się odwadniają.

OŚWIETLENIE I UVB

Cyclura nubila jest aktywny w dzień i wymaga zarówno ciepła, silnego światła, jak i UVB. UVB pobudza apetyt i umożliwia przyswajanie wapnia z pokarmu roślinnego. Zastosuj panel świetlówek T5 nad miejscem do wygrzewania, najlepiej razem z lampami metalohalogenkowymi; strefa Fergusona 3 to szacunek oparty na silnym nasłonecznieniu w środowisku naturalnym. Sprawdzaj indeks UV miernikiem i wymieniaj świetlówki zgodnie z zaleceniami producenta.

Aktywność płciowa zależy od długości dnia: dłuższe dni latem i krótsze zimą są najważniejszym bodźcem do aktywności rozrodczej, dlatego oświetlenie musi podążać za porami roku. Naturalne światło słoneczne jest najlepszym uzupełnieniem, ale szkło i większość rodzajów tworzyw sztucznych nie przepuszczają UV. Kilka godzin bezpośredniego słońca dziennie przez trzy-cztery miesiące letnie daje zwierzęciu zapas D3. Umożliwia to okno z siatką zamiast szyby albo wybieg na zewnątrz.

Czytaj więcej: Światło i UVB Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ŻYWIENIE

Gatunek jest niemal wyłącznie roślinożerny. Dieta składa się w około 30-40 % z zieleniny liściastej (sałata rzymska, jarmuż, mniszek, endywia, liście hibiskusa), w 30-40 % z warzyw (fasolka szparagowa, cukinia, groszek, żółte warzywa) i w maksymalnie 30 % z owoców i kwiatów, pokrojonych na małe kawałki. Kapusta i szpinak wiążą wapń i podaje się je najwyżej raz w tygodniu. Białko zwierzęce stanowi najwyżej 2-7 % diety. Dorosłe dostają owady lub małe gryzonie najwyżej raz w miesiącu, młode raz w tygodniu, ponieważ nadmiar białka uszkadza nerki.

Karm codziennie tyle, ile zwierzęta są w stanie zjeść; latem porcje są większe niż zimą. Specjalistyczna karma dla legwanów może uzupełniać sałatę, ale nie może zastąpić świeżego pokarmu. Pokarm musi być wolny od pestycydów. Podawaj wapń raz w tygodniu, a ciężarnym samicom i po złożeniu jaj dwa razy w tygodniu. Przy kilku zwierzętach powinny stać dwie miski z pokarmem, żeby najsłabsze też zdążyły się najeść. Młode dostają to samo co dorosłe, ale drobno posiekane.

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Gatunek jest spokojny i zazwyczaj ufny, a dorosłe zwierzęta można przyzwyczaić do ręki. Samiec kiwa i kołysze głową, aby oznaczyć terytorium i zwrócić się do samicy. W okresie godowym, od późnej wiosny do wczesnego lata, samce mają podwyższony poziom testosteronu i mogą gryźć, także ludzi. Ugryzienie jest poważne, a pazury tylnych nóg stanowią największe zagrożenie. Jeśli trzeba trzymać dorosłe zwierzę, używaj grubych skórzanych rękawic, chwyć za głową i przytrzymaj tylne nogi. Młode są płochliwe, ale większość staje się spokojna i ufna w wieku 2-3 lat.

Gatunek łatwiej niż inne legwany skalne akceptuje nowych partnerów, ale samiec może tak zawzięcie prześladować nową samicę, że trzeba ją odseparować. Dlatego terrarium powinno być tak duże i urozmaicone, żeby samica mogła uciec przed samcem. Para, która może przebywać razem przez cały rok, tworzy stałą parę. Samców nie wolno trzymać razem.

Gady mogą przenosić *Salmonella*. Myj ręce po kontakcie ze zwierzętami, terrarium i pokarmem.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samiec jest wyraźnie większy od samicy, ma duże zgrubienia hemipenisów u nasady ogona i duże pory udowe, które w okresie godowym wydzielają woskowatą wydzielinę. Pory udowe samicy są znacznie mniejsze i nie wydzielają wydzieliny. W niewoli zwierzęta dojrzewają płciowo po 4-6 latach, przy długości 90-120 cm; w naturze może to nastąpić już po 2-3 latach.

Do rozrodu przeznaczaj tylko w pełni wyrośnięte zwierzęta w dobrej kondycji.

GODY I KOPULACJA

Kopulacja zależy od długości dnia. Przy dłuższych dniach i rosnącej temperaturze zwierzęta wchodzą w okres godowy około kwietnia-maja, kiedy obie płcie nabierają czerwonobrązowego do pomarańczowego odcienia, a samiec kołysze głową. Samiec chwyta samicę za kark i wsuwa tylną część ciała pod nią. Sama kopulacja trwa 1-3 minuty i może być wielokrotnie powtarzana. Samiec goni samicę, a kryjówka i różnice wysokości dają jej spokój. Rozmnażanie najczęściej się nie udaje z powodu zbyt małej przestrzeni.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica zaczyna kopać około 5-6 tygodni po kopulacji, często w czerwcu. Wygląda wyraźnie na ciężarną, chudnie w okolicy ogona i miednicy i przestaje jeść 2-10 dni przed złożeniem jaj. Jest niespokojna i chodzi w kółko, a musi mieć dostęp do wody. Kopie w nasłonecznionym piasku korytarz o długości 45-90 cm z komorą jajową na końcu, w której może się obrócić. Bez odpowiedniego miejsca na gniazdo może zatrzymać jaja.

Zniesienie liczy 4-18 jaj, a najwięcej składają starsze i większe samice. Składanie jaj trwa 45-96 minut. Samica zasypuje gniazdo i pilnuje go łącznie od tygodnia do trzech miesięcy. Zamiast tego można użyć skrzynki lęgowej o wymiarach 120 × 60 × 60 cm z 45 cm lekko wilgotnej ziemi i piasku, a niektórym samicom wystarcza skrzynka 60 × 30 × 20 cm.

INKUBACJA

Jaja ostrożnie wyjmuje się i układa tą samą stroną do góry co w gnieździe na lekko wilgotnym perlicie lub wermikulicie w zamkniętym pojemniku, tak aby się nie stykały. Temperatura wynosi 29-32 °C, a około 30 °C to bezpieczny wybór; jaja znoszą dobowe wahania między 28 a 34 °C. Wilgoć zbierającą się na pokrywie trzeba wycierać, a lepiej, żeby jaja były zbyt suche niż zbyt mokre. Dobre jaja są jędrne i białe, niezapłodnione są miękkie i przebarwione i należy je usunąć.

W temperaturze około 30 °C wyklucie następuje po 80-95 dniach, a przy 30-32 °C może nastąpić szybciej, nawet po 60-67 dniach. Pozwól młodym samodzielnie opuścić jajo, żeby zdążyły wchłonąć woreczek żółtkowy.

ODCHÓW MŁODYCH

Młode mają po wykluciu około 30 cm długości i od początku są aktywne. Podaj im pokarm po 7-10 dniach. Mają takie same wymagania co do ciepła, UVB i kryjówek jak dorosłe i dostają ten sam pokarm, tylko drobno posiekany. Dla młodych podłożem mogą być granulki z lucerny. Cztery młode mogą przebywać razem w terrarium o wymiarach 120 × 60 × 60 cm, ale rozdziel je, jeśli niektóre są odpędzane od pokarmu i miejsca do wygrzewania albo gorzej rosną.

Zdrowie i częste błędy

Większość problemów wynika ze zbyt małej ilości ciepła, UVB i wapnia albo z jednostronnej diety. Typowe problemy to:

- Osteoporoza przy zbyt małej ilości UVB i wapnia.
- Uszkodzenia nerek przy nadmiarze białka zwierzęcego.
- Oparzenia w kształcie koła na grzbiecie, gdy zwierzę leży pod pojedynczą lampą grzewczą, oraz na nogach i brzuchu, gdy używa się kamieni grzewczych.
- Odwodnienie u ciężarnych samic, które muszą mieć świeżą wodę.
- Problemy ze złożeniem jaj u samic bez odpowiedniego miejsca na gniazdo.
- Stres i walki między zwierzętami trzymanymi w zbyt dużym zagęszczeniu.

Biały nalot przy nozdrzach to wydalona sól i jest normalny, podobnie jak "kichanie", gdy zwierzę wydmuchuje sól. Gatunek jest bardzo długowieczny, a w niewoli odnotowano osobniki w wieku prawie 48 lat. Znajdź lekarza weterynarii z doświadczeniem w leczeniu gadów, zanim będziesz go potrzebować.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.

Pełny poradnik z mapą i aktualizacjami: herpy.org/pl/legwany/cyclura-nubila